

Tallinna Tehnikaülikool
Majandusõiguse õppetool

"Tarkvara ja piraatlus"
Eksamitöö aines Intellektuaalse omandi õiguskaitse
TTO3331

Erki Suurjaak
970772
LAP41

Tallinn 1999

Sisukord

Sisukord	2
Tarkvarapiraatlus	3
Tarkvara liigid	7
Jaosvara (<i>shareware</i>)	7
Priivara (<i>freeware</i>)	7
Avalik omand (<i>Public domain</i>)	8
Piraatluse olukord	9
Olukord Eestis	9
Olukord maailmas	9
Euroopa ja Põhja-Ameerika	10
Ladina-Ameerika ja Australaasia	11
Kesk-Ida, Aafrika ja kokkuvõte	12
Piraatluse negatiivsed küljed	13
Antipiraatluse ebaadekvaatsus	15
Väide 1	15
Väide 2	15
Väide 3	15
Väide 4	16
Väide 5	16
Miks kasutada legaalset tarkvara?	18
Piraatluse vastu	22
Kokkuvõte	25
Kasutatud kirjandus	26

Tarkvarapiraatlus

Tarkvara on intellektuaalne omand ja tarkvara kui intellektuaalse omandi kasutamine teiste isikute poolt on reglementeeritud :

Autoriõiguse seadus §46. Teoste kasutamine teiste isikute poolt

(1) Teose kasutamist teiste isikute poolt ei lubata teisiti kui autori poolt oma varaliste õiguste üleandmise (loovutamise) korral või autori poolt antud loa (litsentsi) alusel, välja arvatud käesoleva seaduse IV peatükis ettenähtud juhud.

Autori poolt loodud tarkvara ilma loata kasutamine käib piraatluse mõiste alla. Tarkvarapiraatluseks nimetatakse arvutiprogrammide kasutamist, kopeerimist, tootmist, müüki ja levitamist ilma tootja loata. Tarkvara kui intellektuaalne omand kuulub autoriõigusega kaitstavate teoste alla :

Autoriõiguse seadus

§4.2 Teoseks käesoleva seaduse tähenduses loetakse isiku mis tahes originaalset loomingulise tegevuse tulemust kirjanduse, kunsti või teaduse valdkonnas, mis on väljendatud mingisuguses objektiivses vormis ja on selle vormi kaudu tajutav ning reprodutseeritav kas vahetult või mingi tehnilise vahendi abil.

§4.3. Teosteks, millele tekib autoriõigus, võivad olla :

3) arvutiprogrammid, mida kaitstakse nagu kirjalikke teoseid.

Tarkvarapiraatlus jagatakse üldjuhul viide gruppi :

a) Ebaseaduslik kopeerimine omatarbeks. See hõlmab tegevusi, mille eesmärk ei ole tarkvara ebaseaduslikust levitamisest otsese kasu saamine. Ebaseaduslik kopeerimine oma tarbeks on maailmas kõige levinum piraatluse vorm (moodustab umbes poole piraatluse tõttu saamata jäävatest summadest). Selle alla käib nii see, kui firma ostab vaid programmi ühe litsentsi, aga installeerib programmi firma kõikidele arvutitele; kui ka see, kui eraisik kopeerib oma sõbralt programmi enda kõvakettale ja kasutab seda. Millegipärast on levinud

arvamus, et inimene, kes mittekomertseesmärkidel teistele isikutele tarkvara kopeerib, ei ole toime pannud seaduserikkumist. See on vale arvamus. Näiteks Ameerika Ühendriikides käib selline juhtum kriminaalkodeksi alla ja karistada võib kuni 250 000.- dollari suuruse rahatrahvi ja kuni viieaastase vanglakaristusega.

- b) Võltsimine. Tarkvara ebaseaduslik tootmine ja turustamine kasu saamise eesmärgil. Kõige levinum võltsimise vorm on suure hulga programmide panemine ühele andmekandjale (CDle vms). Vahel on võltsitud programmpaketid originaalpaketiga ära vahetamiseni sarnased - võltsitakse kõike nii andmekandjal olevast programmist kuni kasutamishendite, litsentsilepingu ja turvahologrammi välja. Tuleb küll tunnistada, et selline professionaalne võltsimise liik on vähem levinud, sest üldjuhul lihtsalt ei tasu võltsijale ära originaalpaketist ära vahetamiseni sarnase koopia tegemine. Mõnes riigis kasutatakse ka eriturvahologramme, mis kehtivad ainult selles riigis või teatud piiratud territooriumil, et võltsijale läheks turvahologrammi järeletegemine liiga kalliks maksma. Ka Eestis plaanitakse sisse seada kohalik hologramm, mille omahind kujuneb üsna odavaks (ligikaudu ühe-kahe kroonini), aga mida piraatidel ei ole eriti kasulik järele teha ning mis peaks aitama piraattarkvara kiiret äratundmist.
- c) Tarkvara laadimine müüdavate arvutite kõvaketastele, kus müüja installeerib litsentsita programmid arvutitesse, millega nad meelitavad kliente enda juurest ostma. Arvutikomplektide müüjate seas väga levinud piraatluse vorm. Ostja suhtes veel eriti ebasõbralik olukord on selline, kus arvutikomplekti müüjad võtavad ostjalt piraattarkvara eest veel raha ka. Üldjuhul on tegemist sulaselge arvutiostja petmisega, kus ostja osutub heauskseks piraattarkvara valdajaks, kellelt politsei tarkvara lihtsalt konfiskeerib. Üks juhtum Eestis : 9. veebruaril 1999 kuulutas Tallinna Halduskohus välja kohtuotsuse, millega mõisteti süüdi arvutifirma R-Computersi välissuhete juht ja arvutispetsialist, autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste rikkumises. R-Computers välissuhete juht ja programmid installeerinud arvutispetsialist said mõlemad trahvi 50 päevapalga ulatuses (2 050.- krooni). Tuleb küll tunnistada, et antud juhul oli trahv üsna mannetu võrreldes kasumiga, mis seaduserikkumisest saadi, aga juba nädal hiljem jõustus seadus, mille järgi oleks R-Computers pidanud maksma trahvi kuni 500 000.- krooni ulatuses ja konkreetsed piraatlusega tegelevad isikud

oleks võetud kriminaalvastutusele ning neid oleks saanud karistada kuni 3-aastase vabadusekaotusega.

- d) Autoriõigusega kaitstud tarkvara omandamine Interneti vahendusel. See on äärmiselt levinud piraatluse vorm kodukasutajate seas, sest see annab mugava ja kiire võimaluse omandada soovitava programmi koopiat. Kuigi piraattarkvara pakkujatele Internetis peetakse jahti ja iga päev need veebisaidid, kust on võimalik saada piraattarkvara, muutuvad ja kaovad, leiab vähegi kogunud Internetikasutaja kiiresti endale vajaliku programmi. Ameerika Ühendriikides võib Internetis piraattarkvara levitajatele, piraattarkvara veebisaitidele osundajatele või muul viisil piraattarkvara levikule kaasaitajatele määrata rahatrahvi kuni 250 000.- dollari ulatuses ja vanglakaristust kuni viie aastani.
- e) Tarkvara väljaüürimine. Üüritava tarkvarapaketi omanik on selle võib-olla ausal teel omandanud, aga üldjuhul ei luba tarkvaralitsents tarkvara väljaüürimist teisele isikule. Tarkvaraga kaasas olev litsentsileping keelab paketi üürimise või laenamise ka siis, kui tegemist on originaalketastelt tehtud ainukese (niisiis lubatud) koopiaga. Mõned firmad pakuvad ka arvutiaega - näiteks tund aega Microsoft Exceli kasutamist maksab 200.- krooni, aga üsna tõenäoliselt ei ole nad Microsoftiga sõlminud lepingut, mis annaks nende õiguse tarkvara rentida.

Tarkvaraga tuleb üldjuhul kaasa EULA (End User License Agreement - lõppkasutaja litsents), kus määratakse ära litsentsiaari (tarkvara müüja) ja litsentsiaadi (tarkvara ostja) õigused. Järgneb väike kokkuvõtte audio- ja videofailide formaadimuutmisprogrammi XingMPEG Encoder v2.10, (c) Xing Technology Corporation, kasutajalitsentsist :

1. Programmi litsentseeritakse, mitte ei müüda. Programm on kaitstud autoriõiguse seadusega. Keegi teine isik ei tohi programmi ega ühtegi osa programmist endale kopeerida. Varukoopiaid võib programmist teha ainult arhiveerimiseks.
2. Programmi litsents lubab programmi kasutada üksnes oma tarbeks, all-litsentseerimine pole lubatud.
3. Programmi võib kasutada vaid ühe arvuti ühe sessiooni ajal. Programmi ei või installeerida mitmele arvutile samaaegselt. Iga arvuti jaoks tuleb osta eraldi litsents.

4. Programmi ei või rentida, laenutada või mingil muul kommertsviisil kasutada ilma Xing Technology Corporationi kirjaliku loata. Küll võib programmi litsentsi müüa.
5. Programmi lähtetekst on Xing Technology Corporationi omand ja ärisaladus ja programmi koodi mistahes analüüs pole lubatud.
6. Kui programmiga tulevad kaasa mingisugused audiovisuaalsed andmed, siis nende õigused on samuti kaitstud selle litsentsiga või nendega eraldi kaasasoleva litsentsiga.
7. Programmiga töödeldavate audiovisuaalsete andmete õigused kuuluvad andmete omanikule.
8. Programmiga loodud audiovisuaalsed andmed kuuluvad kasutajale ja Xing Technology Corporation ei ole vastutav nende eest ega oma nende üle mingeid õigusi.
9. Xing Technology Corporationile kuuluvad programmi kõik õigused.
10. Xing Technology Corporation võib litsentsilepingu igal ajal lõpetada. Programmi kasutaja võib litsentsilepingu igal ajal lõpetada; see nõuab ka kõigi kasutaja valduses eksisteerivate koopiade hävitamist.
11. Programmi garantii käib ainuüksi kaasatuleva Xing Technology Corporationi piiratud garantii alla.
12. Xing Technology Corporation ei ole vähimalgi määral vastutav mingisuguse kahju eest, mida kasutaja programmi kasutamise ajal võib saada. Kui äärmisel juhul Xing on siiski sunnitud mingisuguse kahju eest vastutama, siis ei ületa kahjutasu programmi maksumust.

Nagu näha, piiritleb leping üsna selgelt, et litsentsiaat ei osta endale programmi ennast, vaid ainult õiguse programmi koopiat kasutada, ja et programmi omanikuks jääb ikkagi litsentsiaar.

Tarkvara liigid

Kõige levinum tarkvara liik on tavaline kommertstarkvara, mille eest tuleb maksta enne kasutamist ja mida levitatakse üldjuhul füüsiliste programmipakettidega. Kuid liike on teisigi :

Jaosvara (*shareware*)

Tegemist on tarkvaraga, mille eest ei pea koheselt, enne kasutamist maksma, ja mis üldjuhul ei levi füüsiliste programmipakettidena, vaid elektroonilisel kujul. Kõige levinum jaosvara liik on **timeware** - programmi tasuta kasutamise ajaline piiramine (näiteks 30 päeva). Pärast katseaja lõppu võib, aga võib ka mitte, programm töötamise lihtsalt lõpetada. Üks jaosvara vorm on **santvara (crippleware)**, kus kasutajale antakse programmi versioon, mille juures on mingid olulised funktsioonid kärbitud (näiteks ei saa kasutaja loodud faile salvestada). On veel olemas **nagware**, kus kasutajale antakse programm, mis on küll täisfunktsionaalne, aga mis igal võimalikul juhul tuletab kasutajale meelde, et too ei ole programmi eest maksnud. Loomulikult esineb nendest kolmest liigist igasuguseid kombinatsioone, vahel ka kõik kolm korraga.

Kui kasutajal tekkis soov programmi täisversioon osta, siis üldjuhul saab ta selle eest maksta elektrooniliselt (Internetis krediitkaardiga makstes) või pangaülekandega. Siis saadetakse kasutajale kas registreerimisnumber, mille programmi sisestamisel programm muutub täisfunktsionaalseks, või saadetakse posti teel kasutajale programmi täisversioon mingisugusel andmekandjal.

Priivara (*freeware*)

Tegemist on tarkvaraga, mille kasutamise eest ei pea maksma. Programmi autor säilitab õigused oma intellektuaalsele omandile ja litsentsiaat ise seda programmi näiteks müüa ei tohi. Tihti on programmi kommertseesmärkidel kasutamine maksustatav ja eratarbeks kasutamine tasuta (näiteks StarOffice, Microsoft Office'i kõrval populaarsust võitev kontoritarkvarapakett, on erakasutajale tasuta, aga kommertsasutustele mitte).

Huvitav priivara alajaotus on **postcardware**, kus tarkvara autor soovib, et programmi kasutaja saadaks talle postkaardi.

Avalik omand (*Public domain*)

Avaliku omandi alla kuuluv tarkvara lähtetekst on kõigile kasutamiseks vaba ilma igasuguste piiranguteta. Avaliku omandi alla kuuluv tarkvara autoriõigused on kas aja jooksul lõppenud või on autor nendest lahti öelnud. Äärmisel juhul tuleb ainult lähteteksti kasutamisel märkida ära, kes selle autor on olnud (nn **copyleft**).

Piraatluse olukord

Olukord Eestis

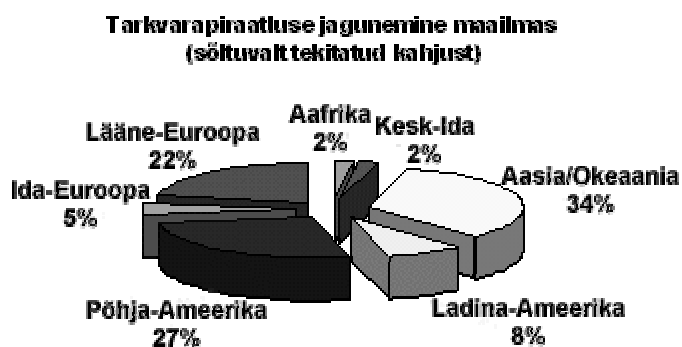
Hinnangud näitavad, et Eestis umbes 90% kasutatavast tarkvarast on piraattarkvara. Mõni aeg tagasi läbiviidud uuringud näitavad, et kuigi üsna suur osa elanikkonnast (~70%) teab, et tarkvara loata kasutamine on seaduserikkumine, ja peab seda ebaetiliseks, on ligi pooled valmis piraattarkvara kasutama.

Olukord maailmas

Kõige värskem statistika, mis kusagil tehtud on, käib 1997. aasta kohta. Uuringud on näidanud, et 40% kasutatavast tarkvarast on piraattarkvara (et siis igast 5st koopias 2 on illegaalsed). 1997. aastal sai tarkvaratööstus piraatluse tõttu 11.4 miljardit dollarit kahjumit, võrreldes 1996. aastaga on see 200 miljonit dollarit rohkem. Kõige suuremat kahju tekitavad Põhja-Ameerika, Lääne-Euroopa ja Aasia (84%). Suuremad kahjutekitajad (kahju suuruse järjekorras) on : Ameerika Ühendriigid, Hiina, Jaapan, Korea, Saksamaa, Prantsusmaa, Brasiilia, Itaalia, Kanada ja Suurbritannia. Need kümme maad võtavad kogukahjumist 68% (7.8 miljardit dollarit).

Ameerika Ühendriikides on ligikaudu 35% tarkvarast illegaalne, Euroopas aga ligikaudu 60%.

Kiire ülevaate annab ehk järgmine diagramm.

Põhjalik ülevaade riikide kohta :

Euroopa ja Põhja-Ameerika

	Piraattarkvara osakaal (protsentides)			Piraatlusest tingitud kahju (tuhandetes dollarites)		
	1995	1996	1997	1995	1996	1997
LÄÄNE-EUROOPA						
Austria	47%	43%	40%	\$66,994	\$50,267	\$41,620
Belgia/Luksemburg	48%	38%	36%	\$78,210	\$49,197	\$51,485
Taani	47%	35%	32%	\$82,670	\$37,531	\$45,787
Soome	50%	41%	38%	\$80,603	\$36,335	\$37,754
Prantsusmaa	51%	45%	44%	\$537,567	\$411,966	\$407,900
Saksamaa	42%	36%	33%	\$775,898	\$497,950	\$508,884
Kreeka	86%	78%	73%	\$40,573	\$45,802	\$44,546
Iirimaa	71%	70%	65%	\$40,640	\$45,650	\$46,847
Itaalia	61%	55%	43%	\$503,648	\$340,784	\$271,714
Holland	63%	53%	48%	\$275,320	\$221,144	\$195,098
Norra	54%	54%	46%	\$96,981	\$103,852	\$104,337
Portugal	61%	53%	51%	\$50,230	\$36,183	\$40,991
Hispaania	74%	65%	59%	\$229,933	\$148,823	\$167,288
Rootsi	54%	47%	43%	\$206,332	\$112,498	\$127,051
Sveits	47%	43%	39%	\$132,779	\$99,545	\$92,898
Suurbritannia	38%	34%	31%	\$444,561	\$337,344	\$334,527
KOGU LÄÄNE- EUROOPA	49%	43%	39%	\$3,642,938	\$2,574,871	\$2,518,726
IDA-EUROOPA						
Bulgaaria	94%	98%	93%	\$20,394	\$9,594	\$13,171
CIS	94%	95%	92%	\$37,033	\$49,469	\$44,276
Tšehhima	62%	53%	52%	\$56,108	\$69,212	\$51,972
Ungari	73%	69%	58%	\$55,086	\$42,987	\$25,488
Poola	75%	71%	61%	\$150,287	\$169,202	\$107,625
Rumeenia	93%	86%	84%	\$20,163	\$8,380	\$15,297
Venemaa	94%	91%	89%	\$301,076	\$383,304	\$251,837
Slovakkia	62%	56%	58%	\$13,678	\$14,055	\$17,018
Sloveenia	96%	91%	76%	\$20,174	\$8,666	\$9,198
Muu Ida-Euroopa	84%	73%	62%	\$74,078	\$27,639	\$25,474
KOGU IDA- EUROOPA	83%	80%	77%	\$748,077	\$782,509	\$561,355
PÕHJA-AMEERIKA						
USA	26%	27%	27%	\$2,940,294	\$2,360,934	\$2,779,673
Kanada	44%	42%	39%	\$347,085	\$357,316	\$294,593
KOGU PÕHJA- AMEERIKA	27%	28%	28%	\$3,287,379	\$2,718,251	\$3,074,266

Ladina-Ameerika ja Australaasia

	Piraattarkvara osakaal (protsentides)			Piraatlusest tingitud kahju (tuhandetes dollarites)		
	1995	1996	1997	1995	1996	1997
LADINA-AMEERIKA						
Argentiina	80%	71%	65%	\$151,814	\$122,389	\$105,194
Boliivia	92%	89%	88%	\$4,017	\$3,527	\$3,853
Brasiilia	74%	68%	62%	\$441,592	\$356,370	\$394,994
Tšiili	68%	62%	56%	\$47,920	\$39,960	\$33,147
Kolumbia	72%	66%	62%	\$103,288	\$85,920	\$65,085
Ekuador	88%	80%	75%	\$15,460	\$12,852	\$13,236
El Salvador	97%	92%	89%	\$13,207	\$11,489	\$10,419
Guatemala	94%	89%	86%	\$10,095	\$8,675	\$7,867
Honduras	88%	83%	78%	\$4,592	\$3,918	\$3,468
Mehhiko	74%	67%	62%	\$135,905	\$105,909	\$133,102
Nikaraagua	92%	89%	83%	\$6,529	\$5,763	\$5,010
Panama	77%	64%	60%	\$7,330	\$5,528	\$4,867
Paraguay	95%	89%	87%	\$6,327	\$5,408	\$5,029
Peruu	84%	74%	66%	\$40,522	\$32,437	\$31,017
Uruguay	84%	79%	74%	\$18,876	\$16,116	\$13,613
Venetsueela	72%	70%	64%	\$57,968	\$51,272	\$54,905
Muu Ladina-Ameerika	77%	54%	47%	\$76,074	\$43,230	\$34,848
KOGU LADINA-AMEERIKA	76%	68%	62%	\$1,141,516	\$910,763	\$919,653
AUSTRALAASIA						
Austraalia	35%	32%	32%	\$198,146	\$128,267	\$129,414
Hiina	96%	96%	96%	\$443,933	\$703,839	\$1,449,454
Hong Kong	62%	64%	67%	\$122,938	\$129,109	\$122,169
India	78%	79%	69%	\$155,645	\$255,344	\$184,664
Indoneesia	98%	97%	93%	\$150,921	\$197,313	\$193,275
Jaapan	55%	41%	32%	\$1,648,493	\$1,190,323	\$752,598
Korea	76%	70%	67%	\$675,281	\$515,547	\$582,320
Malaisia	77%	80%	70%	\$80,596	\$121,488	\$82,552
Uus-Meremaa	40%	35%	34%	\$26,083	\$29,271	\$20,284
Pakistan	92%	92%	88%	\$14,233	\$23,144	\$20,395
Filipiinid	91%	92%	83%	\$45,022	\$70,735	\$49,151
Singapur	53%	59%	56%	\$40,374	\$56,553	\$56,599
Taiwan	70%	66%	63%	\$165,462	\$116,980	\$136,850
Tai	82%	80%	84%	\$99,146	\$137,063	\$94,404
Vietnam	99%	99%	98%	\$35,076	\$15,216	\$10,132
Muu Australaasia	95%	86%	83%	\$90,053	\$49,113	\$31,974
KOGU AUSTRALAASIA	64%	55%	52%	\$3,991,399	\$3,739,304	\$3,916,236

Kesk-Ida, Aafrika ja kokkuvõte

	Piraattarkvara osakaal (protsentides)			Piraatlusest tingitud kahju (tuhandetes dollarites)		
	1995	1996	1997	1995	1996	1997
KESK-IDA/AAFRIKA						
Bahrein	92%	90%	89%	\$4,243	\$4,495	\$3,576
Küpros	77%	70%	68%	\$2,566	\$2,540	\$1,809
Iisrael	75%	69%	54%	\$55,639	\$77,261	\$57,060
Jordaania	87%	83%	80%	\$2,567	\$2,659	\$1,883
Kuveit	91%	89%	88%	\$10,300	\$10,817	\$7,889
Liibanon	79%	73%	79%	\$1,419	\$1,422	\$1,796
Malta	77%	70%	64%	\$1,975	\$1,956	\$1,299
Mauritius	90%	88%	77%	\$1,562	\$1,646	\$1,070
Omaan	96%	95%	93%	\$7,397	\$7,905	\$5,682
Katarr	91%	89%	87%	\$3,033	\$3,206	\$2,760
Reunion	72%	66%	59%	\$1,894	\$1,860	\$1,232
Saudi Araabia	77%	79%	74%	\$29,619	\$32,562	\$22,541
Türgi	90%	85%	84%	\$95,249	\$90,717	\$64,306
AÜE	88%	72%	60%	\$9,866	\$8,653	\$5,325
Muu Kesk-Ida	78%	73%	73%	\$37,491	\$37,822	\$27,774
KOGU KESK-IDA	83%	79%	72%	\$264,820	\$285,522	\$206,003
Egüptus	84%	88%	85%	\$10,674	\$18,128	\$12,890
Keenia	82%	77%	72%	\$437	\$443	\$302
Maroko	82%	77%	72%	\$6,579	\$6,675	\$4,559
Nigeeria	82%	77%	72%	\$3,620	\$3,673	\$2,509
Lõuna-Aafrika	58%	49%	48%	\$88,323	\$43,783	\$69,833
Muu Aafrika	87%	83%	71%	\$146,878	\$152,531	\$95,414
KOGU AAFRIKA	74%	70%	60%	\$256,512	\$225,234	\$185,507
KOGU KESK-IDA/AAFRIKA	78%	74%	65%	\$521,332	\$510,756	\$391,510
KOGU MAAILM	46%	43%	40%	\$13,332,640	\$11,236,454	\$11,381,746

Piraatluse negatiivsed küljed

Ei tasu kaheldagi, et tarkvarapiraatlus, nagu igasugune ebaseaduslik toiming, tekitab suurt kahju. Tarkvaratööstus on üks kõige kiiremini arenevaid majandussektoreid, mis loob palju kõrgepalgalisi töökohti (Ameerika Ühendriikides on keskmise tarkvaratööstuse töölise palk kaks korda suurem kui riigi keskmine palk). 2001. aastaks oodatakse, et väljaspool Ameerika Ühendriike annab tarkvaratööstus 116.9 miljardit dollarit aastatulu ja loob 300 000 uut töökohta, andes ühtekokku leiba ligi ühele miljonile inimesele. Ameerika Ühendriikides töötab tarkvaratööstuses samuti ligikaudu üks miljon inimest. Tarkvarapiraatlus on väga tõsiseks takistuseks tarkvaratööstuse kiirele arengule. Piraatluse vähendamine vastuvõetavale tasemele annaks 2005. aastaks juurde ligikaudu miljon uut töökohta, 200 000 Ameerika Ühendriikides ja 800 000 mujal maailmas. Tarkvarapiraatlus suurendab ka tarkvara hindu. Kuigi mõne tarkvarafirma hinnad on toote kvaliteedi arvestades mõttetult kõrged, ei lase siiski suured kulud firmadel tarkvarahindu madalal hoida.

Piraatlus vähendab ka riigi sissetulekuid. 1996/1997. aastal andis tarkvaratööstus üle 28 miljardi dollari tulumaksu.

Riigid hakkavad muutuma üha enam ja enam teadmistel rajavevaks ühiskondadeks. Vähem hakkab sõltuma tootmisest ja teenusest, rohkem hakkab valitsema intellektuaalne loovus. Tarkvaratööstus ei vaja töötamiseks toorainet ega eriti kallist varustust, suurem osa tehakse ära vaimse tööga.

Mõned piraadid põhjendavad oma piraaditsemist sellega, et nad tahavad kätte maksta vihatud tarkvarakompaniile - Microsoftile. Microsoft on väga suure turuosaga tarkvaratootja, kelle toodete kvaliteet jätab paraku kõvasti soovida. Piraadid siis ütlevad, et nad just meelega kasutavad Microsofti tooteid ja ei maksa Microsoftile, et Bill Gatesi (Microsofti direktori) paksu kukrut mitte raskendada. Paraku on see teine kõige parem asi, mida nad Microsofti jaoks teha võivad. Esimene asi oleks see, kui nad maksaksid kasutatava toote eest. Kui nad ei maksa, aga ikkagi kasutavad Microsofti tooteid, mitte mingi teise, konkureeriva firma tooteid, siis aitavad nad Microsofti konkurendi väljasöömisel. Suured kompaniid saavad tarkvarapiraatlusega hakkama - kuigi nad kannatavad

piraatluse läbi küll suurt kahju, saavad nad siiski piisavalt palju tulu müüdnud tarkvarast, et püsima jääda. Väikestele tarkvarafirmadele on tarkvarapiraatlus aga äärmiselt suureks kahjutekitajaks, mistõttu mitmed tarkvarafirmad, kes küll tootsid kvaliteetset ja kasulikku tarkvara, pankrotti läinud, sest inimesed eelistasid nende tarkvara hankida illegaalsel teel.

Maad, kus puudub korralik intellektuaalse omandi õiguskaitse seadusandlus, satuvad suurtesse raskustesse teiste maadega suhtlemisel-kauplemisel. Näiteks Argentiina, kus piraatlus on seadusega lausa lubatud ja soositud, on enamiku arenenud maade põlu all, kaalutakse kaubandusembargot ja muid mõjutusmeetmeid. Samuti on hõõrdumist Ameerika Ühendriikide ja Hiina vahel - Hiina ei jälgi korralikult autoriõiguste täitmist, mistõttu Ameerika Ühendriikide tarkvaratööstus saab Hiinas suuri kahjumeid. Kui Eesti soovib saada sisse WTOsse (World Trade Organization, Maailma Kaubandusorganisatsioon), siis ei ole tal küll tingimata vaja oma seadusandlust ajakohaseks muuta, aga kui Eesti juba WTOs sees on ja siis leitakse, et Eesti seadusandlus on ikkagi puudulik, on Eesti palju halvemas seisus. Samuti tuleb Euroopa Liidu maadega kaubanduslike suhete loomisel kasuks, kui intellektuaalse omandiga seonduv seadusandlus korralik on.

Antipiraatluse ebaadekvaatsus

Kuigi tarkvarapiraatlus on iseenesest negatiivne nähtus, ei saa siiski tähelepanuta jätta piraatlust kritiseerivate isikute tihtipeale ebaadekvaatseid väiteid. Sest piraatluse vastu võitlemisel tulevad mitteõiged (või isegi valed), rumalad ja mittepädevad väited muidu korralikule üritusele kahjuks. Alljärgnevad väited on esitanud BSA Eesti komitee :

Väide 1

Legaalne tarkvara annab õiguse kasutada tootjapoolset abiinfot programmide paremaks kasutamiseks. Tagatud on kvaliteet ja efektiivsus.

Paraku on reaalsus näidanud, et adekvaatset tootjapoolset abiinfot saada on üsna raske, kui mitte võimatu. Tihtipeale on tootja pannud postiroboti (mõneti intelligentse programmi) klientide abikirjadele vastama ning eriti adekvaatset abi sealt ei tule. Teiseks, üldjuhul tootja ei kontrolli, kas inimene, kes abi küsib, on programmi endale ostnud või ei ole.

Väide 2

Legaalsel tarkvaral on garantii nagu ka riistvaral. See suurendab arvutikasutajate kindlustunnet.

See väide on täiesti vale ja mõttetu. Kui mingil tarkvaral ka garantii on, siis pole referaadi autor seda veel näinud. Üldjuhul on litsentsilepingus väga üksikasjalikult kirjas, et kui kasutaja arvuti või andmetega midagi juhtub, siis ei ole tarkvaratootja selles kuidagi süüdi. Ainuke asi, mida tootjafirma garanteerib, on see, et kui kasutaja on toote eest maksnud, siis ta saab oma ostu (andmekandja tarkvaraga, kasutusjuhendid, litsentsi) kätte, ja et kui ta arvutis on kõik korras, siis see programm läheb ka tööle. See on ka igati normaalne - üsna võimatu on vähegi suurema programmi (lähtetekst on pikem kui 10000 mittetriviaalset rida) 100%-list töökindlust garanteerida. Aga midagi muud garantii kohta väita on üsna vastutustundetud.

Väide 3

Legaalse tarkvara kasutajal on õigus saada programmide uuendusi soodsama hinnaga.

See väide on iseenesest igati õige (kuigi mitte kõikide tarkvarade puhul; mõne programmi puhul aga võib uuendusi sootuks tasuta saada), aga kui inimene kasutab

nagunii piraattarkvara, siis teda ei huvita ka saada programmide uuendusi soodsama hinnaga, vaid ta hangib uuendused endale illegaalselt.

Väide 4

Legaalset tarkvara omandamine on lihtne - pole vaja diskettidega mööda linna piraatkoopiaid otsida ega mustal turul kauplemas käia.

Väga kummaline väide. Diskettidega pole enam ammu uuemate tarkvarapakettide juures midagi teha - mahud on läinud sedavõrd suuremaks, et mõned programmid ei mahu isegi ühe CD peale enam ära. Ja "mustal turul kauplemas" ei ole ka vaja käia. Sama hästi võiks öelda, et legaalse tarkvara hankimiseks peaks poes kauplemas käima. Piraattarkvara ostmiseks on lihtsalt vaja minna vastavasse poodi ja see sealt endale osta. Ilma igasuguse kauplemiseta (loomulikult on igal inimesel soovi korral võimalus kaubelda; kahtlane ainult, kas sellest mingit tulu tõuseb).

Väide 5

Kui installeerida legaalset tarkvara, mis on salvestatud originaalandmekandjale, väheneb oluliselt arvutiviirustega nakatumise oht.

Äärmiselt levinud väide. Ja üsnagi vale väide. Referaadi autor on kasutanud oma osa piraatprogramme, võiks öelda, et vägagi suure osa, ja siamaani ei ole ta veel piraattarkvara andmekandjalt viirust saanud. Väide püüab rõhuda sellele, justkui oleksid piraattarkvara müüjad üsnagi teadmatud arvutikasutajad, kelle arvutis loomulikult on soe pesa viirustel ja kõikidel muudel pahalastel. Paraku on professionaalsed arvutipiraadid vägagi kogunud arvutikasutajad (seda nõuab juba kasvõi see, et üldjuhul on levitatavat piraattarkvara vaja ka töödelda ja programmi turvameetmed võimetuks muuta, et ta ikka igas arvutis töötaks).

Peale selle, kui piraattarkvaraga andmekandja sisaldaks ka viirust, ei tohiks see nagunii mingit probleemi tekitada - justnimelt viiruste vastu on välja arendatud viirusetõrjeprogrammid, mille tööks on avastatud viirus kohe likvideerida.

Ka ajakirjanduses kohtab kahtlasi väiteid. 1999. aasta 4. veebruari Postimehes väidetakse, et piraattarkvaraplaadid maksavad Kadaka turul 250-500 krooni. See on sulaselge desinformatsioon - tavaliseks plaadi hinnaks on 230 krooni. Samuti väideti samas artiklis, et paljud plaadid olid juba turuletil kasutamiskõlbmatud, kuna programmid sisaldasid viirust või olid vigased. Esiteks,

jällegi kordub see väär väide viiruste kohta. Teiseks, kuigi võib tõepoolest esineda vigaseid piraatprogramme, on piraattarkvara üldjuhul siiski täies töökorras. Minevikus, kui ühele CD-le pandi kümned programmid, esines piraattarkvara mittekorrasolu küll üsna tihti, aga praegu, kui programmide mahud on läinud juba üsna suureks, levitavad piraadid tarkvara täpselt nii, nagu ta ka originaalpakettides on - üks programmipakett ühe (kui mitte rohkema) CD kohta. Inimesed peaksid aru saama, et sellise mittekontrollitud, väära jutu rääkimisega avalikus meedias nad ei aita sugugi kaasa piraatluse vastu võitlejate imago parandamisele arvutiinimeste silmis.

Mitmel pool tuuakse statistikas välja, kui palju tekitab tarkvarapiraatlus tarkvaratööstusele kahju. Paraku ei tohi siin unustada, et mainitud kahju tekitati üksnes tarkvaratööstusele. Kogu seaduslikule majandusele tekitatud kahju on palju väiksem. Teatud protsent kahjumist läheb muidugi tarkvarapiraatide kätte, aga ega siis kogu raha, mis tarkvaratööstusel saamata jääb, ei lähe piraatidele. Kui inimene ei osta poest 5000.- krooni maksva seadusliku Microsoft Office'i, vaid ostab turult 200.- krooni eest ebaseadusliku Microsoft Office'i, ega siis järelejäänud 4800.- krooni ära ei põle ega kaduma ei lähe. Selle raha eest ostab too inimene näiteks televiisori ja riik saab ikkagi tulu.

Miks kasutada legaalset tarkvara?

Piraatluse kasutamine on väga ahvatlev - saab kätte täpselt sellise programmi, mida vaja, ja ei pea maksma astronoomilisi summasid legaalse tarkvara eest (üldjuhul maksab arvutis sisalduv tarkvara mitu korda rohkem kui arvuti ise). Siiski oleks soovitatav kasutada seaduslikku tarkvara.

Ehk kõige veenvam põhjus on justnimelt seadusliku tarkvara seaduslikkus. Piraattarkvara kasutamine on karistatav ja üsnagi karmilt karistatav.

Autoriõiguse seaduse §278. Autori või autoriõigusega kaasnevate õiguste valdaja varaliste õiguste rikkumine :

Autori või autoriõigusega kaasnevate õiguste valdaja varaliste õiguste rikkumise eest, kui puuduvad käesoleva koodeksi §-s 280 ettenähtud kuritegude tunnused, - karistatakse rahatrahviga või vabadusekaotusega kuni kahe aastani.

Eraisikute piraatlust üldjuhul eriti karmilt ei jälgita - seda lihtsalt ei ole võimalik jälgida ilma inimeste õigusi privaatsusele rikkumata. Küll aga firmade piraatlust.

Legaalse tarkvara kasutaja on aus inimene ega ole seotud seaduserikkumisega. Tõsi muidugi on, et tarkvarapiraatlus ja üldse igasuguse intellektuaalse mittemateriaalse omandi vargus on teist liiki kui materiaalse omandi vargus - kui varastada auto, ei jää auto senisele omanikule autot alles, aga programmist piraatkoopiat tehes ei jää programmi legaalse koopiale omanik millestki ilma. Asi aga on selles, et programmi seaduslik kasutamine ei tähenda mitte seda, et inimene **programmi** koos saba ja karvadega endale ostab (kuigi see **on** ka võimalik), vaid seda, et inimene ostab endale programmi **kasutamislitsentsi**, mitte programmi ennast. Määravaks on litsents.

Nii et on äärmiselt ebaviisakas programmi autori suhtes see, kui inimesed tema higinähtu ja vaevast kirjutatud programmi eest ei suvatse maksta. Eriti taunitav on piraatlus firmade juures. Firmal peaks raha olema küll endale vajalikku tarkvara osta. Piraatlus on igati andestatav eraisiku, näiteks tudengi juures, kellel oli veel piisavalt raha, et endale 8000.- krooni eest arvuti osta, aga kellel ei ole raha, et endale 30000.- krooni eest

vajalikku laiatarbetarkvara osta. Siiski oleks soovitatav, et see tudeng, endale jalad alla saanuna, hakkab oma tarkvara legaliseerima. Tõsi ta on, et kommertstarkvara maksab palju, aga siinkohal lihtsalt lööb välja kummaline joon arvutikasutajate juures - kuigi ei peeta normaalseks seda, et inimene ostab endale Ferrari selleks, et tööl käia, või professionaalse mootorsae selleks, et vahel matkal käies lõkke jaoks puid teha, peetakse täiesti normaalseks seda, et hangitakse endale mingis valdkonnas (näiteks arvutigraafika, tekstitöötlus või tabelarvutus) kõige kallim ja parem programm, mis saadaval on. Tavaliselt on see programm kommertstarkvara ja maksab kallist raha, mida aga välja käia ei taheta. Üldjuhul lihtsalt ei taheta saada aru, et selleks, et vanaemale kirja või intellektuaalse omandi õiguskaitstes referaati kirjutada, ei ole vaja kasutada tingimata kallist Microsoft Wordi, mille juures nagunii enamikku seal sisalduvatest funktsioonidest ei kasutata, vaid piisab ka Microsoft Wordpadist, mis tuleb Microsoft Windowsiga kaasa ja kus samuti kõiki programmi funktsioone ära ei kasutata.

Tuleb siiski tunnistada, et on valdkondi, kus piraatlus, vähemalt osaline piraatlus, on terve mõistusega võttes üsnagi aktsepteeritav.

Nimelt võeti 1984. a. USA-s Louisiana osariigis kasutusele "lipikulitsentsi" (*shrink wrap licence*) mõiste, mis on nüüdseks juba kommertstarkvara juures laialt kasutusele võetud. See sätestab, et tarkvara koopia omandanud klient peab nõustuma kõigi litsentsilepingus toodud punktidega, kui:

- lisaks tarkvarale on pakendis ka selge ja silmatorkav kirjalik teatis
- see on kirjutatud suurte tähtedega ja keskmise kirjaoskusega inimesele arusaadavalt
- teatis sätestab ühemõtteliselt, et tarkvara mistahes kasutamine või pakendi avamine loetakse lepingutingimuste aktsepteerimiseks
- teatis sätestab ühemõtteliselt, et kõik, kes on omandanud selle tarkvara koopia ja ei aktsepteeri selle litsentsilepingu tingimusi, peab selle mõistliku aja jooksul kasutamata ja avamatult tagastama hankekohta, kusjuures kulud hüvitatakse

Kõik see on väga tore, aga paraku ei jäeta siin kasutajale mitte mingit võimalust ostetava tootega enne selle installeerimist (ehk siis pakendi avamist, andmekandja väljavõtmist ja programmi installeerimist)

tutvuda. Kui inimene auto ostab, siis on tal võimalus proovisõitu teha ja autot seest ja väljast katsuda, siin aga sellist võimalust ei ole. Antud juhul on arvutiinimeste tavaline käitumine selline, et nad hangivad kusagilt programmi piraatversiooni, uurivad seda ja kui leiavad, et programm väärrib kasutamist, siis ostavad programmi kasutamiseks litsentsi. Selline olukord aga ei ole kuigivõrd normaalne. Tarkvaratootjate poolt oleks normaalne ja mõistlik levitada Interneti kaudu ka programmi prooviversiooni, mis näiteks mingi aja pärast lõpetab funktsioneerimise (jaosvara põhimõte, ühesõnaga), ja kui inimene on selle katseaja lõpus leidnud, et see programm väärrib ostmist, siis ta saab ka selle osta. Vastuväiteks võib ehk tuua, et miski ei takista arvutipiraatidel toda prooviversiooni niimoodi muuta, et ta säilitab oma funktsionaalsuse peale prooviaja lõppu. Loomulikult ei takista, aga kui inimene juba piraat on, siis ei takista teda juba miski antud programmi piraatversiooni Internetist tõmbamast või kusagilt mujalt hankimast (võib kopeerida tuttavalt või osta programm piraatandmekandjal). Ausat inimest sellised piirangud häirivad ja frustreerivad, piraat aga on nagunii piraat ja leiab võimaluse programmi ebaseaduslikuks hankimiseks ja kasutamiseks, ükskõik kui leidlikke nippe ka programmikoopia legaalsuse kontrollimiseks ka välja ei mõelda.

Näiteks kasutas AutoDesk oma vektorgraafika programmi AutoCAD vanemate versioonide juures spetsiaalset elektroonilist võtit, mille pidi programmi töö ajaks arvuti järjestikporti ühendama, ilma selleta ei hakanud programm tööle. Paraku muutsid piraadid programmi koodiridu nii, et programm uskus, et järjestikpordis tõepoolest mingisugune võti on. Tehnilist lahendust piraatluse kontrolliks tänapäeva demokraatlikus maailmas olla ei saa - alati on kusagilt võimalik hankida programmi piraatversioon.

Üks veidi kaalukam tehniline põhjus, miks otsustada originaaltarkvara kasuks, on dokumentatsioon. Mugavam on kasutada trükise kujul olevat käsiraamatut kui vaadata arvutiekraanilt vastavat dokumenti. Ja näiteks arvutimängude juures on omaette kunstiline elamus omada originaalkoopiat, tihtipeale tuleb originaalpaketiga kaasa ka mitmesuguseid ekstravagantseid esemeid, näiteks tuli arvutimängufirma Electronic Arts mänguga Ultima VII kaasa pärgamendi peal olev maakaart.

Ka dokumentatsiooni kaudu püütakse hoida piraatlust ohjes - tehakse programm sedavõrd keeruline ja ainukesed kasutamishendid antakse kaasa originaalpaketiga,

kusjuures need on tihti mahukad raamatud. Nii näiteks talitab firma AutoDesk oma vektorgraafikaprogrammiga AutoCAD. Paraku jällegi ei aita see suuremat - kes ikka piraatlust pooldab, see ennast takistada ei lase ja kasutamissopetusi saab osta ka eraldi. Ning arvestades veel AutoCADi kolossaalset maksumust - üksikasutaja litsents maksab üle 100 000 krooni - on dokumentatsiooni puudumine väike takistus.

Tõsi on see, et kuigi võib tuua hulgaliselt tehnilisi põhjendusi selleks, miks piraattarkvara halb on, jääb siiski kõige olulisem tehniline põhjus piraattarkvara kasuks - ta on odav. Niikaua kuni AutoDesk AutoCADi saab 100 000.- krooni asemel kätte 230.- krooni eest, ei hoolita muudest tehnilistest põhjustest. Tõuge piraattarkvarast loobumiseks ei tule tehnilistest põhjustest.

Piraatluse vastu

Piraatluse vastu võitlemine ei ole kerge töö. Nagu näha, ei ole tehnilised abivahendid programmide juures - koopia legaalsuse kontrollimine jne - piisavad abivahendid. Ainuke efektiivne vahend on rakendada karme meetmeid piraatide vastu ja samas selgitada, et programmi autori suhtes on viisakas programm osta.

Paraku ei ole Eestis nende karmide meetmete rakendamine kuigivõrd hästi läinud. Pikka aega räägiti, et ei ole vastavat seadusandlust. Seda tööpooldest ei olnud. Siis anti välja seadus, mis keelustas turul ja tänaval heli- video- ja andmekandjatega kauplemise, ilmselt lootes niimoodi Kadaka turule, piraatluse pesale, surmahoop anda. Paraku see seadus saavutas täpselt niipalju, et Kadaka turust sai kaubanduskeskus "Kadaka turg", kõigiti respektabel ja kena arhitektuuriga asutus, kus sellegipoolest piraattoodangut müüakse.

Lõpuks siiski (1998 aastal) viidi autoriõiguse seadusesse sisse vajalikud uuendused :

Autoriõiguse seadus § 83. Juriidilise isiku haldusvastutus

(1) Juriidilise isiku poolt autoriõiguste või autoriõigusega kaasnevate õiguste, samuti autoriõigusaktis sätestatud nõuete rikkumise eest, välja arvatud käesoleva paragrahvi 2.- 6. lõikes nimetatud juhul, määratakse rahatrahv 20 000 kuni 50 000 krooni.

(2) Juriidilise isiku poolt piraatkoopiaga kauplemise eest määratakse rahatrahv 50 000 kuni 100 000 krooni.

(3) Juriidilise isiku poolt teose avaliku esitamise, üldsusele näitamise või üldsusele üleandmise eest, kui seejuures kasutati piraatkoopiat, määratakse rahatrahv 50 000 kuni 150 000 krooni.

(4) Juriidilise isiku poolt teose ebaseadusliku reprodutseerimise vastase kaitsevahendi, samuti satelliidi või kaabli vahendusel ülekantava signaali ebaseadusliku vastuvõtmise vastase kaitsevahendi kõrvaldamiseks mõeldud tehnilise vahendi või seadme valmistamise, omandamise, hoidmise, kasutamise, edasitoimetamise, müümise või üleandmise eest, määratakse rahatrahv 150 000 kuni 200 000 krooni.

(5) Juriidilise isiku poolt arvutiprogrammi kasutamise eest, kui arvutiprogramm on reprodutseeritud (installeeritud) selle juriidilise isiku

arvutisüsteemi ilma autori või tema õiguste valdaja loata, määratakse rahatrahv 150 000 kuni 250 000 krooni.

(6) Juriidilise isiku poolt teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti ilma teose autori, tema õiguste valdaja või autoriõigusega kaasnevate õiguste valdaja loata reprodutseerimise (piraatkooopia valmistamise) eest määratakse rahatrahv 250 000 kuni 500 000 krooni.

Kriminaalkodeks

§ 277. Autori või teose esitaja isiklike mittevaraliste õiguste rikkumine.

Võõra teose või teose esituse oma nimel üldsusele teatavakstegemise (plagiaadi) või autori või teose esitaja isiklike mittevaraliste õiguste muu rikkumise eest - karistatakse rahatrahviga või vabadusekaotusega kuni kahe aastani.

§ 278. Autori või autoriõigusega kaasnevate õiguste valdaja varaliste õiguste rikkumine

Autori või autoriõigusega kaasnevate õiguste valdaja varaliste õiguste rikkumise eest, kui puuduvad käesoleva kodeksi §-s 280 ettenähtud kuritegude tunnused, - karistatakse rahatrahviga või vabadusekaotusega kuni kahe aastani.

§ 279. Autoriõiguse seadusega ettenähtud tasu maksmisest kõrvalehoidumine

Kujutava kunsti teose originaali edasimüümise, samuti audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise eest seadusega ettenähtud tasu maksmisest kõrvalehoidumise eest, - karistatakse rahatrahviga või arestiga või vabadusekaotusega kuni ühe aastani.

Nüüd aga, kui vastav adekvaatne seadusandlus lõpuks olemas on, ei ole siiski millegi mainimisväärsega hakkama saanud. Ajalehtedes ilmuvad artiklid pealkirjadega "Politsei mõnules hävitades" ja "BSA ja majanduspolitsei tihendavad koostööd võitlemisel tarkvarapiraatluse vastu", aga midagi kardinaalset toimunud ei ole. See on muidugi tore, et politsei sõitis teerulliga üle 10 000 piraatplaadist, - midagi siiski konfiskeeritakse ja hävitatakse, aga see 10 000 plaati on ehk vaid kümnendik Kadaka turu igapäevamüügist. Üsnagi arusaamatuks jääb, miks ei tehta vastavatele isikutele, piraatplaatide müüjatele, selliseid rahatrahve, mis piisavalt suured oleksid, miks ei

konfiskeerita müügilube, miks ei lööda Kadaka kaubanduskeskuses lihtsalt korda majja.

Uhkusega teatati 1996. aasta kevadel, et loodi BSA (Business Software Alliance, ülemaailmne arvutipiraatluse vastu võitlev mittetulundusorganisatsioon) Eesti division. See on ka tore, et nüüd on ka Eestis too organisatsioon esindatud, aga huvitav ja mõtlemapanev fakt on see, et BSA Eesti komitees töötab kaks inimest. Tulemused on ka loomulikult sellele vastavad. Räägiti ähvardavalt sellest, kuidas BSA hakkab Eesti firmadele reide tegema ja arvuteid konfiskeerima. Siiani aga pole suurt midagi käidud ega konfiskeeritud.

Üsna efektiivsed meetmed oleksid :

- Määrata piraattoodete müüjatele suured rahatrahvid, ehk isegi vabadusekaotused.
- Võtta neilt ära müügiload. Kui ikka nähakse, et piraattarkvaratööstusest osavõtt üsna kalliks maksma läheb, ega siis ei taheta ka sellest eriti osa enam võtta.
- Suurendada BSA Eesti komitee töötajate arvu, anda neile suured volitused firmade tarkvara kontrollimisel. Firmad, kelle arvutisüsteemist leiti piraattarkvara, kanda musta nimekirja. Nimekiri oleks kõigile vabalt kättesaadav. Üldjuhul ei soovi inimesed kasutada firmade teenuseid, kes on seotud mingi kahtlase tegevusega.
- Firmade töötajate kohta, kes piraattarkvara teadlikult kasutasid, samuti sisse seada must nimekiri, nii et kui too töötaja kusagile firmasse tööle tahab minna, saab too firma nimekirjast kontrollida, ega töötaja tarkvarapiraat pole olnud. Nimekiri peaks loomulikult olema teatud kehtivusajaga (must plekk ei pea kogu eluks külge jääma).

Siia maani aga asjad lihtsalt ei liigu. Kõikidest meetmetest ja positiivsetest artiklitest ja ähvardustest hoolimata võib iga inimene minna Kadaka turule või mujale piraattoodangu müügiga tegelevasse kaubandusasutusse (neid on loomulikult veelgi) ja endale piraatplaat osta.

Kokkuvõte

Maailm on muutunud üha enam infotehnoloogiale orienteerituks. Loomulikult tuleb riigis juurutada infotehnoloogiale vastav seadusandlus. Mis veel tähtsam, tuleb inimestes juurutada austust intellektuaalse omandi vastu.

Paratamatult ei saa füüsiliste abivahenditega garanteerida tarkvara legaalsust, varimajandus leiab ikka võimaluse, kuidas seadustest ja tõketest mööda pääseda. Tänapäeval ei peeta normaalseks tavalist vargust; füüsilise objekti varas saab üldjuhul moraalse hukkamõistu osaliseks. Intellektuaalse omandi vargus inimeste seas veel niivõrd taunitav ei ole. Tulevikus peaks siiski olema, muidu ei ole võimalik meie kapitalistlikus maailmas ehitada üles korralikult funktsioneerivat infoühiskonda. Tuleb aru saada, et intellektuaalse omandi puhul tuleb maksta kasutamise, mitte omamise eest.

Selge on, et täielikult ei ole tarkvarapiraatlust välja juurida võimalik, nagu ei ole üldse kuritegevust täielikult välja juurida võimalik. Küll aga saab piraattarkvara osakaalu tõhusalt vähendada - näiteks Suurbritannia 31% oleks äärmiselt hea tulemus, aga lähiaastatel Eestis veel kindlasti saavutamatu. Kodude tarkvarapiraatlust likvideerida ei õnnestu ja ega see polegi kõige pakilisem. Põhiprobleemiks on firmade piraatluse järsk vähendamine. Ei tohi tekkida olukorda, kus firma infotehnoloogiatöötaja kardab vallandamist, sest ta keeldub juhtkonna poolt käsitud piraattarkvara installeerimisest. Samuti tuleb likvideerida tarkvarapiraatlus kui tööstus. Kui Eesti tahab vähegi osa võtta maailma kaubandusest, ei tohi need tööd jääda tegemata.

Kasutatud kirjandus

1. Autoriõiguse seadus, Copyright © 1997-1998 Eesti Vabariigi Riigikohus.
2. Tarkvarapiraatlus
(<http://www.bsa.ee/tarkvarapiraatlus.html>)
3. Wares : Myth vs. Fact
(http://www.nopiracy.com/warezfaq_c.html)
4. Xing Technology Corporation End-User License Agreement
5. Piraattarkvara on valmis soetama 42% Eesti eraettevõtjatest. (<http://www.bsa.ee/pressiteated.html>)
6. Worldwide Software Piracy Losses Estimated At \$11.4 Billion In 1997.
(http://www.bsa.org/bin/show.cgi?URL=pressbox/enforcement/e_press_6.16.98_c.html)
7. (tarkvarapiraatluse sektordiagramm)
(<http://www.bsa.ee/statisti.html>)
8. Business Software Alliance Releases Report Showing Software Industry As One Of The Most Significant Sectors Of Global Economy
(http://www.bsa.org/bin/show.cgi?URL=pressbox/enforcement/p_press_10.27.98_c.html)
9. Autoriõiguste austamine töötab õitsengut. Priit Ennet, Postimees 09.02.1999.
10. Politsei purustas linnaelanike silme all poolteist tuhat piraatplaati. Hans Ulmiste, Postimees 04.02.1999.
11. AUTORIÕIGUSE SEADUSE, HALDUSÕIGUSERIKKUMISTE SEADUSTIKU, KRIMINAALKOODEKSI, TARBIJAKAITSESEADUSE JA TOLLISEADUSE MUUTMISE JA TÄIENDAMISE SEADUS
(<http://www.bsa.ee/seadus.html>)
12. Politsei mõnules hävitades. Tarmo Michelson, Sõnumileht, 04.02.1999.
13. BSA ja majanduspolitsei tihendavad koostööd võitlemisel tarkvarapiraatluse vastu
(<http://www.bsa.ee/messil.html#BSA> ja majanduspolitsei)